

Buitenspel

Wilmy Evers

Tekst: Joep Boerboom

Versie: juni 2023

Uitgegeven bij: Brave New Books

© 2023, Wilmy Evers

Omslagontwerp: C.L. Roxanne Monsanto

Inhoudsopgave

---

1. Een vroegrijpe appel aan de perenboom.....	4
Vroegrijp	7
Vluchtheuvel	9
Scheiding.....	11
Han	13
2. Erik	17
Herboren	17
Durven en de waarheid	19
Chris.....	20
Voor de wind.....	21
3. Rampjaar.....	23
Controledwang	23
Stress, stemmingswisselingen en irritaties.....	24
In therapie	27
4. Twee kampen.....	29
Een bijzondere verstandhouding.....	29
Aanvaringen	30
Onderaan de rangorde	32
5. Spelletjes spelen	35
Griekenland.....	36
Proefverlof	37
Klaarstomen	38
Spoken uit het verleden.....	39
6. Scheiding	43
De bom barst	43
Kind van de rekening	44
Gruzelementen	45
Zwaard van Sint-Maarten	48
Nawoord.....	51

1. Een vroegrijpe appel aan de perenboom

Ik was elf jaar toen ik zag hoe mijn moeder in elkaar zakte. Zojuist had de huisarts bij ons thuis aangebeld om haar mee te delen dat haar oudste broer was overleden. Kanker. Voor haar kwam dit bericht als donderslag bij heldere hemel. Achteraf bleek dat deze oom en haar andere broers haar bewust onwetend hadden gelaten over zijn ziekte omdat ze vreesden dat ze dit emotioneel niet aankon. Mijn moeder kennende, was dit een begrijpelijke inschatting.

Nu zorgde de plotselinge onheilstijding er echter voor dat ze ter plekke in elkaar zakte en niet meer van haar plek kwam. Als ik naar school ging, zat ze op de keukenvloer met haar rug tegen de radiator en als ik 's middags terugkwam zat ze daar nog steeds. Zachtjes huilend, volledig in zichzelf gekeerd. Ze was geen schim meer van de pittige moeder die ik kende.

Mijn vader vertrok iedere ochtend al vroeg naar zijn werk, waarna ik als elfjarige het gezin draaiende hield. In die tijd werd ik trouwens ook op school ingezet voor 'maatschappelijk werk'. Omdat ik in de vijfde al door alle lesstof heen was, deed ik allerhande klusjes zoals het thuis bezoeken van zieke klasgenootjes. Ook viel de keuze steevast op mij als er met Kerstmis of Pasen een voorlezer nodig was of als er bij een bruiloft van een juf of meester een stukje gedaan moest worden.

De op depressie lijkende rouw die mijn moeder doormaakte, was – vermoed ik achteraf – het gevolg van de optelsom van een aantal heftige ervaringen in korte tijd. Een grote stalbrand in de kuikenhouderij van mijn ouders, het overlijden van haar vader en nu van haar broer. Professionele hulp kreeg ze niet. Wel kwam de huisarts, met wie ze een goede band had, regelmatig een kijkje nemen.

Na een paar weken bedacht ik iets om mijn moeder uit haar apathische toestand te krijgen. Ik wist dat ze van handwerken hield en nam daarom zelf een handwerkje ter hand. Dat werkte. Ze stond op van haar plek bij de verwarming en kwam naar me toe om me te helpen. Vanaf dat moment ging het langzaam beter.

Ook toen mijn moeder weer was opgeknapt, benaderde ze me vaak bijna als een volwassene. Ze betrok me bijvoorbeeld bij de keuzes voor aankopen in huis. Het zal ook aan mij gelegen hebben, ik was nogal voorlijk. Dit leidde tot situaties waar ik me achteraf over verbaas. Zo werd ik er door mijn moeder op uitgestuurd om boodschappen voor de buurvrouw te doen, terwijl haar dochter bij mij in de klas zat. Zij mankeerde toch niks aan haar handjes? Maar toen was dat voor mij volstrekt normaal, ik stelde me er geen vragen over.

Zo stapte ik dus al jong uit mijn kind-rol. Mijn verantwoordelijke en zorgzame gedrag werden ook buiten het gezin gewaardeerd. Dus het leverde me ook wat op. Anderen helpen of zelfs “redden” zou mijn kracht worden, ik werd niet voor niets hulpverlener. Maar het zou ook een valkuil blijken.

Als oudste in het gezin moest ik sowieso van jongs af aan helpen met poetsen, schilderen, hooien en wieden en oogsten in de moestuin. Ook in de kuikenhouderij hielp ik mee. Want mijn vader werkte behalve in ons familiebedrijf als chauffeur in loondienst. Terwijl hij stookolie reed of pakketten bezorgde voor Van Gend en Loos, stond mijn moeder er alleen voor en ze kon dus wel wat hulp gebruiken. Als de kuikens drie weken oud waren, bracht ik ze in een kruiwagen naar een ander hok. Ik maakte de hokken mestvrij en bedekte de vloer met verse houtkrullen. Vanaf mijn veertiende stond ik 's nachts om vier uur paraat om de kuikens in de vrachtwagen te laden.

Mijn vier jaar jongere broer Peter was vanwege een aangeboren hartafwijking (een gaatje in zijn hart) van jongs af aan een zorgenkindje. Rond zijn vijfde werd hij geopereerd. Dat betekende vaak op een neer vanuit ons dorp Beegden, bij Roermond, naar het ziekenhuis in Nijmegen. Een lange reis over de provinciale Napoleonsweg, want een snelweg lag er in die tijd nog niet. Door de begrijpelijke zorg van mijn ouders over en voor mijn broertje, kreeg ik maar weinig aandacht. In die tijd woonde mijn opa (mijn moeders vader) bij ons in huis en hij ontfermde zich over mij. Maar toen hij begon te dementeren, draaiden de rollen om. Als hij midden in de nacht aan de wandel ging, werd ik daar wakker van en stond ik op om hem weer naar zijn bed te begeleiden. Op mijn elfde overleed hij.

Mijn moeder was pittig en intelligent. Eigenlijk had ze teveel talenten en capaciteiten voor het leven dat ze leidde. Ze uitte haar frustraties door af te geven op anderen. Iedereen was altijd slechter dan zij. Onder die boosheid zat een kwetsbare en gevoelige vrouw vol angsten. Een vrouw die nooit helemaal volwassen was geworden en haar angst en onzekerheid

overschreeuwde door zichzelf groot en sterk voor te doen. Ook kroop ze vaak in de slachtofferrol. *Wat doet iedereen me aan?* Als klein kind nam ik haar oordelen en meningen nog voor waar aan. Tot ik zelf naar de buurvrouw – en naar al die anderen op wie ze kritiek had – ging kijken en mijn eigen oordeel vormde. Ik ontdekte dat veel van wat mijn moeder zei eenvoudigweg niet klopte. Als ik daar voorzichtig iets over probeerde te zeggen, voelde ze zich aangevallen.

Mijn moeder was wel erg verzorgend en daar kon je maar beter dankbaar voor zijn, anders hield je niet van haar. Als mijn ouders een feestje gaven, kon ze drie dagen van tevoren al niet meer slapen. Het eten, de vlaai, de aankleding: alles moest en zou tot in de puntjes geregeld worden. Ze was er dagen druk mee, maar vooral in haar hoofd want mijn vader en ik deden in de praktijk het meeste werk.

Mijn ouders vulden elkaar aan en hadden een goed huwelijk. Mijn vader was zachtaardig en ondersteunend en had meer aandacht voor mijn broer en mij dan mijn moeder. Hij was de stabiele factor, maar hij kon niet tegen haar op en deed daar ook geen pogingen toe. Zoals nog zal blijken, lijk ik in verschillende opzichten op mijn moeder, maar het lieve en begripvolle heb ik van mijn vader.

Ik was als kind intelligent en communicatief vaardig, maar mijn moeder vond me vooral bijdehand. Als mijn gedrag haar niet beviel, kon ze me wekenlang negeren. De aanleidingen voor onze ruzies waren vaak te onnozel voor woorden. Hierdoor leerde ik met vallen en opstaan wanneer ik kon praten en wanneer ik beter mijn mond kon houden. Deze periodes waren zwaar voor me. Ik voelde me alleen, niet gehoord en gezien en had het gevoel dat ik geen kant op kon. Ik voelde me onveilig, kon de spanning die het zwijgen veroorzaakte niet aan en deed alles om het te doorbreken. Ik ontwikkelde voelsprietten om mijn omgeving af te tasten, gevaren te detecteren. Ik leerde mijn gedrag op anderen af te stemmen en me aan te passen. Dat overlevingsmechanisme is een kwaliteit maar bleek, net als mijn reddersinstinct, later ook een valkuil.

Ik paste moeilijk in het gezin, ik was voor hen ook moeilijk denk ik. Ik voelde me vaak een appel die aan een perenboom hing. Door de jaren heen sleten er patronen in ons gezin. Negatieve patronen. Er ontstonden twee kampen: aan de ene kant stonden mijn moeder en mijn broer. Daartegenover stond ik. In mijn vader vond ik soms een bondgenoot, maar hij was geen partij voor mijn moeder.